

ÚVOD: VÝVOJ OBYVATELSTVA V ROCE 2011

Populační vývoj v roce 2011 přinesl významné snížení počtu živě narozených dětí (108,7 tisíce) i úrovně plodnosti (1,43 dítěte na ženu). Počet zemřelých (106,8 tisíce) stagnoval, naděje dožití při narození se dále prodloužila u mužů i u žen (74,7, resp. 80,7 roku). Ve srovnání s rokem 2010 ubylo v roce 2011 sňatků (45,1 tisíce), rozvodů (28,1 tisíce) i potratů (38,9 tisíce). Počet živě narozených převýšil počet zemřelých o 1,8 tisíce osob a přistěhovalých bylo o 16,9 tisíce více než vystěhovalých, což v součtu znamenalo přírůstek 18,7 tisíce osob.

Na konci roku 2011 žilo v České republice 10 505 445 osob. Počet obyvatel je výsledkem bilance, která navazuje na výsledky sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011.¹ Celkový přírůstek obyvatel za rok 2011 činil 18,7 tisíce osob. V důsledku výrazně nižšího počtu narozených se přirozený přírůstek meziročně snížil o 8,5 tisíce osob, stále však zůstal kladný (1,8 tisíce). Saldo zahraniční migrace se mírně zvýšilo (16,9 tisíce oproti 15,6 tisíce v roce 2010). Přirozený přírůstek se tak na celkovém přírůstku podílel necelými 10 %.

Tab. A Pohyb obyvatelstva, 2001-2011

Ukazatel	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Absolutní počty							
Živě narození	90 715	105 831	114 632	119 570	118 348	117 153	108 673
Zemřelí	107 755	104 441	104 636	104 948	107 421	106 844	106 848
z toho do 1 roku věku	360	352	360	338	341	313	298
Sňatky	52 374	52 860	57 157	52 457	47 862	46 746	45 137
Rozvody	31 586	31 415	31 129	31 300	29 133	30 783	28 113
Potraty	45 057	39 959	40 917	41 446	40 528	39 273	38 864
z toho interrupce	32 528	25 352	25 414	25 760	24 636	23 998	24 055
Přistěhovalí	12 918	68 183	104 445	77 817	39 973	30 515	22 590
Vystěhovalí	21 469	33 463	20 500	6 027	11 629	14 867	5 701
Přirozený přírůstek	-17 040	1 390	9 996	14 622	10 927	10 309	1 825
Přírůstek stěhováním	-8 551	34 720	83 945	71 790	28 344	15 648	16 889
Celkový přírůstek	-25 591	36 110	93 941	86 412	39 271	25 957	18 714
Střední stav obyvatelstva (v tis.)	10 224,2	10 266,6	10 322,7	10 429,7	10 491,5	10 517,2	10 496,7
Na 1 000 obyvatel							
Živě narození	8,9	10,3	11,1	11,5	11,3	11,1	10,4
Zemřelí	10,5	10,2	10,1	10,1	10,2	10,2	10,2
Sňatky	5,1	5,1	5,5	5,0	4,6	4,4	4,3
Rozvody	3,1	3,1	3,0	3,0	2,8	2,9	2,7
Potraty	4,4	3,9	4,0	4,0	3,9	3,7	3,7
z toho interrupce	3,2	2,5	2,5	2,5	2,3	2,3	2,3
Přistěhovalí	1,3	6,6	10,1	7,5	3,8	2,9	2,2
Vystěhovalí	2,1	3,3	2,0	0,6	1,1	1,4	0,5
Přirozený přírůstek	-1,7	0,1	1,0	1,4	1,0	1,0	0,2
Přírůstek stěhováním	-0,8	3,4	8,1	6,9	2,7	1,5	1,6
Celkový přírůstek	-2,5	3,5	9,1	8,3	3,7	2,5	1,8

Během roku 2011 přibylo v populaci ČR dětí mladších 15 let, výrazněji však opět vzrostla početní velikost skupiny osob v poproduktivním věku (65letí a starší). Počet osob v ekonomicky aktivním věku 15-64 let se naopak snížil. Na konci roku 2011 bylo v obyvatelstvu ČR 14,7 % dětí do 15 let, 16,2 % osob ve věku 65 a více let a 69,1 % osob věku 15-64 let. Průměrný věk obyvatel vzrostl meziročně o tři desetiny na 41,1 let, mírně se zvýšil také index stáří, když na konci roku 2011 připadlo na 100 dětí 110 osob starších 65 let (108 v roce 2010).

Obyvatelé ČR v roce 2011 uzavřeli 45 137 manželství, o 1,6 tisíce méně než v roce předchozím. To znamená, že v roce 2011 se na území ČR konalo nejméně svateb od roku 1918. Podle tabulek sňatečnosti

¹ Počet obyvatel v letech 2001-2010 je bilančně navázán na výsledky sčítání z 1. 3. 2001.

by se při zachování struktury a intenzity sňatečnosti na úrovni roku 2011 před dosažením 50 let věku oženilo 53,5 % svobodných mužů a vdalo 61,0 % svobodných žen, a to v průměru ve věku 32,2 resp. 29,6 roku. Ve srovnání s rokem 2010 byla sňatečnost rozvedených nižší, průměrná doba mezi rozvodem a sňatkem se však nezměnila.

V roce 2011 bylo rozvedeno 28 113 manželství, což bylo o 2,7 tisíce méně než v roce 2010. Od roku 1989 jde o nejvyšší meziroční pokles počtu rozvodů s výjimkou roku 1999, kdy se roční počet rozvodů snížil o 8,7 tisíce ve srovnání s rokem 1998 v důsledku úpravy zákonných podmínek pro rozvod. V 15,8 tisíce případů (56,3 % rozvodů) šlo o zákonně stvrzený rozpad rodin s nezletilými dětmi. Úhrnná rozvodovost zaznamenala pokles z rekordní hodnoty 50,0 % v roce 2010 na 46,2 % v roce 2011. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu činila 12,9 let.

Roční počet živě narozených se již třetím rokem snižoval, v roce 2011 se živě narodilo 108 673 dětí. Zatímco v letech 2009 a 2010 byl meziroční pokles 1,2 tisíce, v roce 2011 se narodilo o 8,5 tisíce dětí méně než v roce předchozím. Pokles počtu živě narozených dětí se projevil bez ohledu na rodinný stav matky. Zastoupení dětí narozených mimo manželství se dále zvýšilo a v roce 2011 se neprovdaným ženám narodilo už 41,8 % dětí. Úroveň úhrnné plodnosti po třech letech stagnace na úrovni 1,49-1,50 dítěte na ženu klesla v roce 2011 na 1,43 dítěte. Průměrný věk matek při porodu se dále zvýšil na 29,7 roku.

Tab. B Základní analytické ukazatele demografického vývoje, 2001-2011

Ukazatel	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tabulková prvosňatečnost - muži (%)	66,0	62,9	64,5	59,6	56,1	54,9	53,5
- ženy (%)	72,5	69,7	71,1	66,1	62,7	61,6	61,0
Průměrný věk při 1. sňatku - muži	29,3	31,0	31,2	31,4	32,0	32,2	32,2
- ženy	26,9	28,4	28,6	28,8	29,2	29,4	26,6
Úhrnná rozvodovost (%)	44,7	48,7	48,7	49,6	46,8	50,0	46,2
Průměrná délka manželství při rozvodu	11,3	12,0	12,3	12,3	12,5	12,7	12,9
Úhrnná plodnost	1,15	1,33	1,44	1,50	1,49	1,49	1,43
Průměrný věk matek	27,5	28,9	29,1	29,3	29,4	29,6	29,7
Průměrný věk matek při 1. porodu	25,3	26,9	27,1	27,3	27,4	27,6	27,8
Podíl živě nar. mimo manželství (%)	23,5	33,3	34,5	36,3	38,8	40,3	41,8
Úhrnná potratovost	0,60	0,53	0,54	0,54	0,53	0,51	0,52
Úhrnná indukovaná potratovost	0,44	0,34	0,34	0,34	0,33	0,32	0,32
Naděje dožití při narození - muži	72,1	73,4	73,7	74,0	74,2	74,4	74,7
- ženy	78,4	79,7	79,9	80,1	80,1	80,6	80,7
Kojenecká úmrtnost (‰)	4,0	3,3	3,1	2,8	2,9	2,7	2,7

Celkový počet potratů se již třetím rokem snižoval. V roce 2011 bylo registrováno 38 864 potratů (o 0,4 tisíce méně než v roce 2010), z toho bylo 13,6 tisíce potratů samovolných (o 0,3 tisíce méně) a 24,1 tisíce umělých přerušování těhotenství (o 0,1 tisíce více). Úhrnná potratovost byla 0,52 potratu na ženu. Průměrný věk žen při potratu poklesl na 30,1 let.

V roce 2011 zemřelo 106 848 obyvatel ČR, pouze o čtyři případy více než v roce 2010. Naděje dožití při narození dále rostla, oproti roku 2010 u se mužů zvýšila o 0,3 roku na 74,7 roku, u žen vzrostla o 0,2 roku na 80,7 roku. Ve srovnání s rokem 2010, kdy zemřelo 313 dětí mladších jednoho roku, jich v roce 2011 zemřelo o 15 méně, tedy 298. Kojenecká úmrtnost se však nezměnila a byla opět na úrovni 27 zemřelých kojenců z 10 000 živě narozených. Mezi základními příčinami úmrtí v ČR převládají nemoci oběhového systému (52,7 tisíce zemřelých), které jsou příčinou téměř poloviny všech úmrtí, z nich zejména ischemické nemoci srdeční (26,7 tisíce). Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou dlouhodobě novotvary (27,5 tisíce), které u mužů postihují nejvíce průdušky a plíce, u žen prsní tkáň.

Bilance zahraničního stěhování byla v roce 2011 pro ČR kladná ve výši 16,9 tis. osob. Výsledné saldo zahraniční migrace se tak oproti roku 2010 o 1,2 tisíce osob zvýšilo. Ve srovnání s rokem 2010 ubylo přistěhovaných, a to o 7,9 tisíce na 22,6 tisíce. Počet vystěhovaných se také snížil, a sice na 5,7 tisíce, což bylo o 9,2 tisíce méně než v roce 2010.